

संस्कृत

२११३१७

क. नं. ४८



पुस्तक न प्रयोगः

✓ ३७५५

(1)

श्रीगणेशायनमः॥ अथ उत्सर्जनप्रयोगः॥ आचार्यः शिष्यसहितः प्राचीमुदीचीवादि रामुपनिष्क  
म्यत्रयनिर्मलाग्राहादिरहिता आपस्तसमीपे शुचौदेशे दर्भासनो दर्भपाणिराचम्यप्रा॥ नाय  
श्वदेशकालौ संकीर्त्य अधीतानां छंदसाम स्वनोष्वासादिजनितयामतानिरा  
सेनाप्यायनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं एभिर्ब्राह्मणैः सह वेदोत्सर्जनाख्यं कर्म क  
रिष्ये॥ तदंगणपतिपूजनं आत्मशुद्ध्यर्थं भस्मगोमयमृत्तिकास्नानानि करिष्ये॥  
जलसमीपंगत्वा॥ भस्मादायद्दृशा नायनमइति शिरसि॥ तत्पुरुषायनमइति  
मुखे॥ अचोरायनमइति हृदये॥ वामदेवायनमइति मुखे॥ सद्योजातायनमइ  
ति पादयोः॥ अग्निरिति भस्म॥ वायुरिति भस्म॥ जलमिति भस्म॥ स्थूलमिति  
भस्म॥ शोभेति भस्म॥ सर्वं ह वा इदं भस्म॥ मानस्तोकेति पठित्वा सर्वांगे भस्म  
विलिप्य स्नात्वा चम्य॥ गोमयस्नानं॥ गायत्र्या गोमयमादाय॥ गंधद्वारामि  
ति च॥ अग्रमग्रं चरंतीनामोषधीनां वने वने॥ तासां मृषभपत्नीनां पवित्रं का  
यशोधनं॥ तन्मे रोगांश्च शोकांश्च नुदगोमयसर्वदेति पठित्वा शिरः प्रभृत्यंगानि

(2)

उ.प्र.  
॥१॥

विलिप्य स्नात्वा चम्य ॥ ततो मृत्तिका स्नानं ॥ अश्वक्रांते इति मृत्तिका मंत्र्य फलमिर्धेनुरिति  
लोष्टमादाय सह स्वपरमेति दुर्वा ममि मंत्र्य ॥ कांडा कांडा इति दुर्वा मादाय ॥ यात्रतेनेति  
दुर्वा मृदि प्रतिष्ठाप्य ॥ मृत्तिकेहनमेपापमिति मृदममि मंत्र्य ॥ यत इन्द्रमयामहे ० स्व  
स्तिदावि ० स्वस्तिन इं ० आपांतमन्य ० ब्रह्मज्ञान ० स्योनाएथिवि इति प्राच्यादिदि  
कूचतुष्टयेर्ध्वमश्चेति प्रतिश्रिदि लोष्टमुक्षिप्य ॥ गंधद्वारामित्यादित्याय दर्शायि  
त्वा ॥ श्रीभैर्भजत्विति ललाटमालिप्य ॥ अलक्ष्मीभेनस्यत्विति प्रदक्षिणं शिरो वि  
लिप्य ॥ विष्णुमुरवा इति मुखं ॥ महा इन्द्र इति बाहू ॥ सोमानः स्वरणा इति कुक्षौ ॥  
शरीरं यज्ञशामलमिति शरीरं ॥ चरणौ पवित्र इति चरणौ विलिप्य ॥ सजोषा इ  
द्रसगण इति मृच्छेषशिरसि निधाय ॥ सुमित्रान इत्यद्रिरात्मानमासिच्य ॥ इ  
र्मित्रास्तस्मै भूत्या स्फुरिति द्विषंते मनसा ध्यायन् ॥ भूमौ निक्षिपेत् ॥ योस्मां  
दृष्टीति द्वितीयं ॥ यंचवयं द्विष इति तृतीयं निक्षिप्य ॥ हिरण्यशृंगमिति वरुणं  
प्रार्थ्य ॥ तीक्ष्णदंष्ट्रमहाकाय ० सागरस्य तु निश्वासो दंडहस्तो स्फुरांतकः ॥

॥१॥



(2A)

जगत्स्रष्टाजगन्मर्दिनिमाभित्वांसुरेश्वर ॥ इमंमंत्रं समुच्चार्यतीर्थस्नानं समाचरेत् ॥  
अन्यथा तत्फलस्यार्थं तीर्थं शोहरति ध्रुवं इति वरुणं प्रार्थय ॥ इमं मे गंगे इति पाणि  
नोदकमावृत्य अतं च सत्यं चेति श्राव्यो लचेनाघमर्षणमंत्रेण त्रींश्राणायामां  
तं कृत्वा सपवित्रैः पाणिभिरापोहिष्ठामयो भुव इति तिसृभिर्हिरण्यवर्णांश्चुच्यः  
पावका इति चतःसृभिः पवमानः स्ववर्जन इति चैतेनानुवाकेन सर्वमंत्रांते एक  
वारं कृत्वा ततो देवान् ऋषीन्पितॄंश्च तर्पयित्वा स्नानांगं देवर्षिपितृलभ्यर्थं दे  
वर्षिपितृतर्पणं करिष्ये ॥ तां देवांस्तर्पयामि ॥ भूदेवांस्तर्पयामि ॥ भुवदेवांस्त  
स्वदेवांस्त ॥ भूर्भुवः स्वदेवांस्त ॥ तान् ऋषींस्त ॥ भुवर्षींस्त ॥ स्वर्ष  
षींस्त ॥ भूर्भुवः स्वर्षींस्त ॥ तान्पितॄंस्त ॥ भूःपितॄंस्त ॥ भुवःपितॄंस्त ॥  
स्वःपितॄंस्त ॥ भूर्भुवः स्वःपितॄंस्तर्पयामि ॥ यन्मया दूषितं तोयं शारीरम  
लसं भव ॥ तदोषपरिहारार्थं यक्ष्माणं तर्पयाम्यहं ॥ ततो बहिरागत्या न्योन्यस्मै द  
भान्प्रयच्छतः आदित्संतो वा ततो वस्त्रपरिधानादिवस्त्रपरिधानादिकुर्युः ॥ ततो

उ. प्र.  
॥२॥

(3)

पंचगव्यंप्राश्य ॥ आचार्यः शिष्यादिभिः सह प्राक्पु र्वउपवित्रया चम्यदर्भपाणिः ३ सूजनां  
गं देवर्षिपितृपूजनं करिष्ये इति संकल्प्य देवर्षिपितृपूजार्थं चतुरस्रां प्राक्प्रवणं च वेदिं  
कुर्यात् ॥ तत्र प्राक्प्रवणे प्रागग्रैर्दर्भैरुदकं गणवर्गाण्यासनानिकल्पयति ॥ ब्रह्मणे आसने  
कल्पयामित्येवं सर्वत्र ॥ प्र. जापतये ० बृहस्पतये ० अग्नये ० वायवे ० सूर्याय ० चं  
द्रमसे ० नक्षत्रेभ्यः ० इंद्रायराज्ञे ० यमायराज्ञे ० वरुणायराज्ञे ० सोमायराज्ञे ० वैश्व  
वणायराज्ञे ० वसुभ्यः ० रुद्रेभ्यः ० आदित्येभ्यः ० विश्वेभ्यो देवेभ्यः ० साध्येभ्यः ० रु  
भ्यः ० अग्नये ० अथर्वभ्यः ० अंगिरोभ्यः ० इति त्रयोविंशति  
मासनानि दत्त्वा ॥ तोते निवीति ॥ उदीचीनप्रवणे देवो उदकं प्राक् संस्थानि ॥ विश्वा  
मित्राय ० जमदग्नये ० भरद्वाजाय ० गोतमाय ० अत्रये ० वसिष्ठाय ० कश्यपाय ०  
अनयोर्मध्ये अरुंधत्ये ॥ इत्यष्टावासनानि देवेभ्यो दक्षिणतः प्राक्प्रवणे देवो प्रागग्रमा  
सनं अगस्त्याय दत्त्वा ॥ अगस्त्यासनादारभ्य प्राक्प्रवणरूपायामेकस्यां वेद्यां रुच्छद्वेषाथनादि इतिहा  
सपुराणां तेभ्य एकपेचाशुभ्यः प्रागग्रैर्दर्भैरुदकं संस्थान्यासनानिकल्पयति ॥ रुच्छद्वेषाय  
नाय ० जातुकर्णाय ० तरुक्षाय ० लणबिंदवे ० वर्मिणे ० वरुधिने ० वाजिने ० वाजश्रवसे ०  
सत्यश्रवसे ० सुश्रवसे ० सुतश्रवसे ० सोमशुभायणाय ० सत्ववते ० बृहदुक्थाय ० वाम

॥२॥





## मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

---

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे  
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)  
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८  
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com